

524 (26)

7/2/42

K 32/27

S. Naosa

524 (26)

8/20

Miscellaneous
of Justin and law of
Mphahla tribe

8/8-

S. Naosa
P.O. Rankinspass,
Elandschoek

I

32/27

FEB - 6 1942

indexed 15
under Mphahla
only

C/O H. Bell

Melaō

Kōla Mphahla

via Nylstroom 17/1/42

[Fa go paka bak³alabye bo-Daniele
 Mānaka ba mmīna pitsi tla agileng
 le bo³thare. Go th³ē fa Mātēbēlī a ne
 a ile ntōeng, ga bolāā ngōana motho,
 go tla bolele³ fa mok³alabye fela fa
 a le teng, osadi yēna ga a bolele³ se
 sepe. E tla³fa monna a utl³ile (gō)
 gore ngōana wa gag³ē o ile marumone,
 o tla³fa a ma mōtlong a na le
 mosadi wa gag³ē, o tla³ ma ka fa
 go gang³ mušiki, gore fa a tš³la dikedidi
 mosadi a se ke a lenoga fa monna
 a lla. Ka go rina mo mušiking ke
 gore fa monna a lla mosadi a se ke
 a itse, a tle are dikedidi di bak³la
 ke mušiki. O tla³ taya are tloga
 ka fa mušiking monna are, mušiki
 ga o na molatō. A gannē ka fa go
 gang³ mušiki. Pele ntōa e fela
 le madira a othl³ a fita, basadi
 ba ka se ke ba itse sepe. E tla³ re
 mola ntōa e fedie, banna ba tla
 (tset) tš³ela ba tshotse megopo
 tla ba bolail³eng ntōeng, ba v.o.

524(26)

7/2

15/1/1942

S. Nana

524(26)

Handwritten signature/initials

Miscellaneous, small letters

8/1 (8/-)

of custom and law of Mafatla tribe

S. nana

P.O. Rankinspass

Elandschoek

C/o H. Bell

□

Melaō

K32/27

FEB - 6 1942

indexed 1/5 under Mafatla only

via Nylstroom 17/1/42

[Fa go paka bak Palaboe bo-Danielle
 Mhakaka ba mmina pitsi tla agileng
 le botlholane. Go tshela Mkatibele a ne
 a ile ntšeng, ga bolaeana ngwana motho,
 go tla bolelele fa mok Palaboe fela fa
 a le teng, mosadi yena ga a bolelele se
 sepe. E tshela monna a utlile gore
 gore ngwana ga gagae o ile marumong,
 o tshela a nna molong a na le
 mosadi tla gagae, o tla nna ka fa
 go gang mušhi, gore fa a tshela dikeledi
 mosadi a se ke a lemoga fa monna
 a lla. Ka go nna mo mušhi ke
 gore fa monna a lla mosadi a se ke
 a itse, a tle a re dikeledi di bakoa
 ke mušhi. O tshela a re tloga
 ka fa mušhi monna a re, mušhi
 ga o na molatē. A ganne ka fa go
 gang mušhi. [Pele ntša e fela
 le madira a othle a fitlha, basadi
 ba ka se ke ba itse sepe. E tla re
 mola ntša e fedile, banna ba tla
 tshela ba tshotse meqopo
 tla ba bolaileng ntšeng, ba

Tsamae le kgorhana tsa ba ba
 bolaileng nteng, ba thubele megofo
 dikgorhaneng. Ja na ke gona selilo
 se tla tshama, tshadi ka rala
 megone ditshogong. Na ka
 kobamisa ditshogo marumong. Ke
 tona mokgwa ka go latolola fa
 batho ba sule marumong. Ja
 mosadi a tshwe ke monna
 marumong kapa a bolailo
 ke bolletshe, mosadi o mo lila
 nyaga tse tharo ke se ga
 fa tshaba. Na nyaga tse tharo tse
 mosadi ga etele gope, o na
 fela magare a ire ditirhana, go
 paka tshona jalo mosadi-
 mogolo ka magare ne minina
 Phuti ka tshale tshona makepapile
 ko tshana Bafatla ba tshala.
 Ja go tshala motho, ka fa go
 leng molletshe go tshena ba kiba
 go go fela. Ja e le molletshe ka
 thabileng marumong, o tshala fela
 ke methephana fa e le lesogana.

le goana lesogana le okelōka ka
 (ka) kpepaneng. Bagale ba thunyē
 phitōgōlō e kgolo e ~~ke~~ e jette ke
 methephana. fa e le monna wa
 mosadi o ka okelōka lapeng ke
 mosadi; fa a tlōlōba-tlōlōba o
 tla nne a tlogēle kgotleng a
~~ke~~ se jērang ke ~~matebele~~.
 [goana wa mosimane mo lateng
 o laolōka ke ~~trage~~, ke tēna mo
 rutang gore monna o mongwe le
 o mongwe ke ~~trage~~. ka begologolo
 sa fathha, mosimane fa ane
 a bolailē mūtā kapa kgaka, jana
 a thakana le monna, o ne a sa
 mo fete ka tona, a mōja. Janong
 monna jēō, o ka mo thogonōfatsa
 a re, (o gole o kōkōllē mōana ka).
 [mosetsana tēna o ~~laolōka~~
 ke mmagwe, o mōnuta ditirō tsa
 esadi, o mo bontsha go kgoma
 mmu le go dila le go ritela
 ka thitelo. fa ba ritela a nne
 a mo ~~ra~~ a re, o ritele pila
 o ka ka tsa tshesha ke bo-
 mogadibō ko bogwe. o mo
 lae gore mosadi ke lefele, fa
 tloga o jela nfu le lapa. mo
 rutō gore fa thatsa megōpō,
 a e gobe ka lesaba, e sale
 e re fuhui. fa a ntse a gola
 mosetsana o rutō le go omela
 ting wa bojale ke mmagwe. fa
 a itse ~~go~~ bedisa ting, janong
 mmagwe o tla re o ke mosadi wa ka
 gorosa. [mosimane tēna o
 rutō go rutela ke ~~trage~~, fa a
 itse go rutela, ~~trage~~ o re janong
 monna a ka ~~ngorosetsa~~
 ngwetse wa tsa wa gela mmagwe
 metsi. [fa lesogana le gorosa
 mosadi le tshwanetsa la tsa
 la ithulēla ntu mabapi le
 fa ~~ralona~~. ke molaō wa ga
 sathha, bare lesogana gale

agel^(W) e le monna; banna bare
 moleseng a sokole le ntle^(W) ga
 gag^(W). [Ga monna a ha go molekane
 ga gag^(W) ha nyetseng a flo kopa
 thuso^(W) ha dikgomo, molekane^(W) ha
 o^(W) ha bitsa mosadi a mo begela a
 re, 'Ramolekane su o bata thuso
 ha dikgomo a e gamela bana,
 jana mosadi o ha re, 'Ke utl^(W)le
 ke ha reng, Kgomo ke tra lona
 banna, mosadi a name a ikele
 tirono. Janeng banna ba e
 akeng, a fithe a mo kgethele
 kgomo tra go gamela bana
 re pedi kafa di le tharo. Ga ha
 feditse ramolekane^(W) ha gag^(W) o ha
 kganna dikgomo a tamma.
 Jana ke gana mosadi a ha
 botsisa a re, 'mo adimile re
 dife? monna o ha mmalla
 maina a tona. [E ntse fela
 jana le ha mosading, fela
 dil^(W) re di tsh^(W)anang le dipitsa
 le dikgo kafa maselo; fa di
 ading^(W) ha ke mosadi mong^(W),
 mosadi ga a ke a begela monna;
 le monna mo dil^(W) re kang
 dil^(W) le dipagamela le di
 kgobati, monna ga a ke a begela
 mosadi fa a adima mong^(W).

[Batho ba ba ko kgakala le
 kgosi ba tshaba lentse^(W) la kgosi
 e le ruri, ba ba fa mapapi ba le
 t^(W)atse, le fa kgosi a ka^(W) le ntseng
 fa kgogo di fologa ba tle go ha
 ntre go thatsletse fela. Ga go ha
 nna jal^(W) le ba ba ko kgakala, ba
 to lala ba pharathanya bosip^(W)
 gore fa kgogo di fologa, ba be ba
 ntse kgateng. [Banna ba na le
 melao ha bona ba le si. Banna
 bo-Ramosi^(M) e tladi le pitse
 olle ba-bina phuti ba ba
 agileng Sed^(M) lebatlane ga^(M) fathla,
 epile ha re ba ile go tona v.o.

K32/27 18/1/42

fa ba agile Tsiditsane, ba bona
 mokgalabē go theng
 Rakgumanegō Pitsi mōmma Phuti
 a rēle morālō. fa a ba fanyanya,
 ba bona maoto a ngana a
 lepeletse, a rēle ka letata la
 kobō. Rakgumanegō fa go paka
 pitsi, a fa a rēle morālō a
 ya tšena ka lengopeng. Bona ba
 ne ntse ba mo ja lefšē, ba mmona.
 fa a fitha ka lengopeng, a
 sitthōlla morālō, a Petleka
 ngana a mošimane, a mmuwa.
 fa bo pitsile Ramošie ba foga
 ba thakana le mmullana
 monna a mapakaka ka
 agileng ethakeng, le tšena
 a nte a ja Rakgumanegō lefšē,
 tšena a feta a ratela, a ba
 a othomela lengopeng, fa a bona
 go bua motho a boša a
 siana ka lebelō. Mokgalabē
 a buang ngana a ba a
 thodumela fa a utra modumo
 modumo a go siana. fa ba
 nte ba samana le setšaga ba
 kopana le seepeng mošwana
 ka Rakgumanegō, a tšhere
 selefē a le mothbaleng ka Magie.
 t rile fa a fanyanya bo-pitsi a
 tipola pitsi ka thupa, pitsi
 a re, nkapelang, a re, (Awouwa
 motsala ke go šaša fela). Ba
 motsisa re o fa re, re,
 "ke ka Kgonyeng". Ba mothoko
 mologa a feta. Janke gōna ba
 bollellana ba sešō se, re seke ra
 se bolēla gaē. tō a ka buang
 di tša tša ka tšena. ke gōna ba
 itšhalla le fa utra go batla
 ngana. t rile go ille jaleng
 Ramošie, a utra jala, a
 butsisa Rakgumanegō a re,
 Malome maloba re kopana le
 o re o rēle. Mokgalabē

wena

Xinsert

Ja e ile Ramošie yena e rile bo osa e be e ^{ntse} letshwara-tshwanng
 ka ga gagwê, batho ba kopane ditlhōgō ka ga gagwê.
 Ka fa Mpitsi a tla yo boletla Rakgumanēgō gore a ye
 go tlohla Ramošie fa diphateg tra gagwê ka gore o
 ile fa kgopira mokgalabye bojalweng. Rakgumanēgō a re,
 ke tla ya motlogola mme o tla fola ^{isa} pele a re
 ka tsatsi lela ke ne ke rivele ngwana fa le ^{mpj} mpona,
 ke ne ke yo isa tirō yame ka yena, Ramošie e se ka ya re
 e le ngwana a upulla banna diphiri. Mpitsi a re e rile
 fa Rakgumanēgō a sa na go tlohla Ramošie, ka most
 Ramošie a ba a fodile. Ba ^{mpj} Matlha ba re fa o bone moloi
 o se ka wa mmolēla bathong.

are, 'ke ne ke raeleng tēna fa o bōna
 eh!). re a ke o mpoelle gore ke
 ne ke raeleng mōtōgōtō? Jāna ke
 gōna mpitsi are, "na ke bone
 kagola, a rele legong la
 mosetha; tēō tēna kamopitē
 o ha gaga, o ntse a kolotisa
 kagōtō fela, a ntse a itre gore
 mokgalabakē o ne a rele kota".
 Tsa nama tsa fela go tšhē tēna
 Rakgumanegō e e le ngaha
 la mōloi la fatla le le gibidu,
 le le sa tshwaneng le la batho.
 go tšhē o ne a sa rate fatla la
 gage le bōna ke batho. Mōlaō
 ga gage e ne e le kuananyanē
 ka dibala, e ne e sa rolōe thogong
 e thibella lesatla le bosiu e sa rolwe.
 Ja monna a ne a ka wela mongwe
 a e hutsa le mosadi nagenq,
 ga a ke a bollela, di nna
 ka mtragō fela. [Ja go sule
 mokgonyana, go tšhwaneng
 tshwanela go bitsa ba bogwe
 ba fa ba begela kamoo puleng
 ka gogola go dikile go sule
 tšhē bō tšhē mmina phuti
 ka ka seleka, a bolaitē ke tladi
 jana go ille ga rongga mošimane
 bogwe ga ba-seepi go lata bo
 matsaba. Ba tšhē ba begela
 lesa la mokgonyana, bōna ba
 rala megōnō thogong ba lla.
 [Ja motho a phirimella mōtseng
 o ha bollela monna fa e le monna
 are, "ke phimeletshe mono". Jāna
 monna o ha bollela mosadi are
 motho o phimeletshe, motho ga
 se mpa, lenaō le la tšhē, di sa
 kopanng ke ditšhē, motho o kile
 a kgaola mosadi seata are,
 ke ha kopana le tēna? Mosadi
 o tšhē araba are "ke tšhē tšhē", o
 fetšhile gaē moeng, Janong mosadi
 ha tšhē tšhē, o tšhē mōtōgōtō, a

loka ka lafeng. [Ja motho a na
 le mogolle ^{wa} ga gagae, fa a thababa
 ludi ~~letsogo~~ o le romila ko ^{yo}
 mogolo. ^{yo} mogolo le ^{na} nafa a
 thabile kgomo o romila ^{le} rope
 go ^{yo} ^{monnye} monnye. [Tau le ^Mmusi
^Mmorena ^{wa} bona ke Ramabêlê
^Mna ^{wa} monna ^{wa} phuti, fa ^Mmusi
 a thabile ludi ~~letsogo~~ ke saaba sa
 Ramabêlê, ^{na} Ramabêlê o fla
 begela. Kgosana ^{hi} hila, fa ^o o
 hile gae ^{le} lebotlane, are, ^{tsop}
^{tsop} go se le le tsa go ^{tsa} tsangana go,
^{na} na are ke ^{na} na tra. Ja go
 thabile Tau ludi o fa ^Mmusi
^{letsogo} letsogo, ^Mmusi ^{na} na o ^{tsa} tsagopola
^Mmorena ^{wa} bona ka ^{na} na.
 Ja Ramabêlê a gumane ^{letsogo}
 le tsa ko ba ^{na} na ba lapa la
 bobedi, o ^{na} na ripa ^{na} na a
 ke ngaphise bo-^Mmusi le ^{tau} le
 defi ^{na} na. Le fa ^{yo} monnye ^{na} na bona
 a ^{ing} ing jala, o ^{bitsa} bitsa ba bangae ba ho
 rensana ka bona. [Ja ^{yo} (monnye)
^{monnye} monnye a ntshe setulong, go fita ^{yo}
 mogolo ^{yo} monnye o ^{tsa} tsula. Ke
^{na} na ke ke mogolle ^{wa} ga gagae. [Ka
 mola^o ^{wa} ^{na} na thaba motho fela, ga a
 ke a ^{na} na le bagolo, ga e se kgosi
 kafa dikgosana. ^{na} na ^{na} na
 fa ^{na} na, ga a tsamae a le esi, o
 tsamae le mothanka, a ^{na} na
 gele metri. [Ja ^{na} na ^{na} na
 se ^{na} na thaba thaba ke batho, fa
 se fitha ^{na} na motho, ke ^{na} na
 sejo, ba se rapela gore se fetele feli.
 Ja se tsamae, mosadi ^{na} na are,
 'aihana' re fa ^{na} na re le kae le
 digasi. Basadi le bona ba na le
 go fitha ditlo, fa monna ^{wa} ga gagae
 a re a robetse a ntshe metsi diphateng,
 mosadi fa a anega ka ntshe, o ^{na} na
 re ke phate ^{na} na, a ka se ka
 are ke tsa Ramabêlê. ^{na} na
 ba na

ba sa di itseng. Ja erile ba
belegisa mosadi a belêga ~~ma~~ ^{ma} ~~zathla~~
~~ja~~ ba bolala le lengwe. Ja ba
bolilla banna ba fla re mosadi
one a tshotie ~~ma~~ ^{ma} ~~zathla~~ ^{zathla}
le lengwe la feta.

~~Mosadi~~ ^M ~~sa~~ ^{sa} ~~sesotho~~ ^{sa} ~~fa~~ ^{fa} ~~a~~ ^a ~~le~~
moimana, a ithêlê ga a dumellê
go bona dilô tse seng pila.

Selonyana mosadi ^M ~~sa~~ ^{sa} ~~matšila~~ ^{sa} ~~sa~~
agileng dithakeng, e kile ~~sa~~ ^{sa} ~~re~~
a ithêlê ^M ~~monna~~ ^{sa} ~~ga~~ ^{ga} ~~gagê~~ ^(Samuele)
bolala ^M ~~mokopa~~ ^{sa} ~~thaba~~ ^{sa} ~~a~~ ^a ~~fa~~
a o gôga a fla le bona gaê. Erile
fa selonyana a bona matho a
mokoŋa a tshoga, Teatsi le a
belêgang ka lonatšesela la fa
matho a lona a le ja ka

diifoni, a otugile, a Phadima
ja ka marang a le tšatsi. Zela
ngwana ga a ka a phela, a setela
kg mo tšing. Ja ngwana a setse
tšing. Ke gona fithilê mo tšing,
ja e le ngwana ~~kg~~ ^{kg} a neng a se
a ntšeditšê nte, o fithilê ^{kg} ~~phufung~~

~~ba~~ batho ba bothê. Banna ^{ba} ~~ba~~
fa utla go tšê selonyana one a
fithilê ngwana matho o hare ke a
mokoŋa, ja ^{ong} ~~o~~ ^o ~~feletre~~ ^{mo} ~~tšing.~~

~~Metheng~~ ^M ~~sa~~ ^{sa} ~~ka~~ ^{ka} ~~jeno~~ ^{fa} ~~kgosi~~ ^e
e sa ga ~~zathla~~ ^{ga} ~~e~~ ^e ~~fithilê~~ ^{ja}
ka nakoŋg tša bogolo-golo; kapa
metheng ^{sa} ~~ka~~ ^{ka} ~~jeno~~ ^{go} ~~irêla~~
lekase go tšengê dikôta ka tšing go

psinellê. Yêna kgosi e epela
fela ka tšing ^{sa} ~~ga~~ ^{ga} ~~gagê~~ ^{go} ~~be~~ ^{go}
dilê bosiu ke maranana a ^{ga} ~~gagê~~

go se na mosadi. ka mmamô
fa go tšê kgosi ^o ~~o~~ ^o ~~fithilê~~ ^{go} ~~tšê~~
fela lekase le nang le dikôta le
epêla. Batho ba sehaba bona ba
fa re ke kgosi, bosiu e tša lala
bommampipi ba ile go kguru tšaba
lepitla ba ile go mmata diphekô.
No tšê la kgosi e ka epêla

⁹
 X insert

Bohosi II. lebitla la gagwê le ka morago ga ntlu ya gagwê, ga ba ka ba yo mmoloka Lepenya Shupung ya Mabebele a Mfatlha kwa Lebōtlwane. Yena Kgosi ga a swela Lebōtlwane tšhabeng sab^{le}, o tsene e le setopo a pagamisitswe kolo ya mollo e tswa Nneile. O ne a lwala^(a) ngakeng ya Mbotšhakane e bong gaupe le (Modernek), e bile o swetse diatleng tra yona. Ke utlwa gore o ganne go ya swela Lebōtlwane, a re a ka mpa a tsena moswaneng a swela teng. Bana ba Mbotšhela gagwê ga ba ka ba moftlhōla fa a lwalla koo; ba bone fela ka setopo se tšiswa motseng Lebōtlwane. Bohosi II e rile a sa ntse a lwala a yo tšhōlwa fela ke Mbotlharedi ngwana gagwê ya nnang Lebōtlwane ka metlha. Ngaka ya tšshakane ya mmetšela lekase e le eri; mosadi Ntlōtla wa Matsila le Mjerwane^(Majsieng) ba bone setopo ba se robatsa matlhong pila, Ntlōtla ke yena ya felesitseng topo kapa lekase la Bohosi II go fitlha Lebōtlwane. Kolo ya mollo ya fitlha ya ema mošate naka ya kgatipotša ya ya teng teng, bana ba mošate ba se tšhama selō, motse wa godugēga wa ba matrubetsube mafaralala. Ntho ya pitlana mošate wa Mfatlha. Kgosi o bobkilwe ke Moruti G.H.J. van Rensburg wa Belabela.

mabitleng ja ka batho ba bothe, 9
 sekhaba se ka ta sa phatalala, ka
 gore baloi ba ha ba botse re dipheko.
 Kgozi fa e sule bosiu, boloi le ba
 ba ko kgakala ba tile go itse
 bosiu. Morina fa a omangwa ke
 kanganiaghe, ga a ke a fetola, o ka
 didimala. Morina ~~o~~ malibedi
 a na e re a omonya Rabohosi, a
 mollele a re o senya sekhaba
 se sa laba se, a re, ka ka
laba, oitse gore ke letebele. Rabohosi
 o re a molomo,
 a name a tu. mongwe le mongwe
 fa a iile jala o ntsha ngwana ka
 nmego e iise mošate e ne
 maditsela. sekhaba ka mphela
 fa pula e ne pele se itemela,
 se beela morena tema. [Ja go
 sule motho metsheng ka kajeno
 mo ga phela, ga gona motho
 ka phong ka tsatsi leo, le ka
 sa phupung ga a ire tse.
 Ja motho a ka ka masimong o ha
 jela kgomo ke banna. ngwana
ngwana ka Zakaria Ramusu
 o kile a bolala ke monna ka
~~se~~ metse ho metseng ka minaene. ne
 a ruta go tsamaisa bosiu ke
mma gale mo gatsa Poulu Ramusu
ngwana ka Zakaria Ramusu
 ka makolotseng sekhaba sa phela.
 Erile a fitlha mo theng ka Lesampisi
 z loka ngwana ka sefetera. le
 la bona ngwana ka mosimane, la
 mo tshara la mo thuba thogo
 ka molamu, la mo ntsha gape
 ka phathla, la ithoballa.
ma ma poulu a tsala ngwana
 a mo fitlha, le kajeno phupu ka
ngwana ga e itshe ke motho. Erile
 fa bo-Beta matila ba botsisa
ngwana, tsatadi ba re o ile kgaweng
~~tsatadi~~ go kanganiaghe. Se ja ntse
 e tse e le phiri ka lafa leo jela.

524

10

Insert

Mpoka) Tsione o mminap phuti ya agileng ga Dintshi, e rile
fa a tshola Ntsheleng moetsanyana wa gagwe, raragwe
Motshusi a mo tlhapisisa pudi ya go nona a ntre a le ka
tlung. Halerong mopadi wa Motshusi e rile fa Ntsheleng
a tswa ntlung go bontshwa letsatsi a ira bojalwa ba
poo ka lefiso, ga kiswa bo Makgwane maloma Mpoka,
Motshusi a wisa pudi gape ka lefatshe. Ga jewa dinama
pele, majalwa a tswa a nowa, Mpoka a tshwere lereya a
ntse fa ntle, batho ba ntre ba okomela Ntsheleng ngwana.

524

X Melaô

K32/27

10

Ja mo ntšing e ngê bana ba teng
 ba tsenê gubasa Rakhošo
 kapa mmokwane, bana ba bangwe
 ba thibelwa go a lafeng leo le go
 raloka le bona, go thê ba ka
 ba tshela mmokwane kapa
 Rakhošo. Basadi ba ba belegeng
 bana ka dihari ga ba he ba
 lafeng leo. Mosadi fa a le mpa
 go thê monna ga gagê fa a
 bolêla kgang le tona, a mo
 iketlêlê, a nimpêlê pelo. ka gore fa
 mosadi a fetola o araba a le bogale,
 o garasanya mmuêfêla. [fa thê
 fa go aga motse ntšê tsa mosatê
 ka metlha di ntšha ga Botšha-tšatši
 gore fa tšatši le thaba, le
 thabêlê mosatê, le gona dintšhi
 di tšhanna go rulagana ka
 bogolo ba tona marêna, ga kgosi
 e nne fa gare ga tona.

Ja molao ga Sesotho kgosi ga
 tšhanela go timara, le gona e
 sehêla motho le fa e le moeng a sa
 itsitê. [Ja motho a bina phuti,
 ga a he a a eja nama ga phuti, fa
 a eja e tla mo tenya bolêtsê
 kapa ga mo go kgofatsa. [tšatši
 le banna ba tsang go batla motho
 kapa ngana a timetse kapa go
 tona di bêla tse thibelang pula,
 basadi ga ba tšê ka metseng
 bona. Ja go tšongê di bêla
 ngaka e tsamama le melane ka
 naga e na (na) le kgosi le banna
 ba bangwe, e ntse e laola, ba
 tloge ba tsama-tsama, e nne
 gatšhe e laola. ke fa ba bona
 pula e gana (gana) go nê fa ba
 thathoba naga. [kgarê fa etšhotser
 le ka tšing e thabêla Pudi ke (Pudi) fra
 ona, gore e tle e e tšha ntšing, e be e nomê
 Ja motho kapa ngana a falamôga
 bosiu a robetse, e le gore, kapa
 mmagere o sula go thê adino ga ba

mo roballa, janong jana o fla irwa
 phufung, a feta a trapa mmunyana
 wa mo thogong a lebitla, wa
 rokhella ka leselaneng le letsho, a
 gohela molaleng. ka go dira jana ke
 go koba badimo gore ba roballe
 motho, ba se ke ba mo tsenya
 madimabe. Ja go sule motho e
 le monna, o apeswa ke banna
 fela, go tlena motsala-mosese. Ja
 go sule mosadi o potoka
 ke basadi fela, kante go monna.
 [Ja go sule kgomo kapa e thabile,
 go apeswa lepete le ditshako
 tsa bona di te di tsholele basadi
 badisaba je. ka go dira jana
 go ruta basimane gore fa ba
 bana kgomo ba bo-nyetse, ba
 se ke ba e feta rageng ba e
 kganelle sakeng.
 [Ja fladi e ka fisa ntu kapa ka
 ratha sethara se fiseletsa kutu
 ka mollo, fa e feta e gobella
 mollo ka teng. ka go dira jalole go
 thwe go fisa maie a fladi, e a
 upetse mo gatshe. Ja go fise
 motho fela, go fiseletsa ngaka.
 [Ja mosadi a sisetse ke monna o
 a nang le mogologe, mosadi o
 o tle a tse ke mogologe a mo
 patagenye le mosadi a gagae,
 fela a mo agele ntrana a gagae.
 Ja mosadi a ile kgeding, ke gore a
 lola to bolotse ba basadi, fa a botse
 gore molato ke eng, o fla se, ke ope
 ke thogo? go thwe basadi ba trapa
 regasa sa lesela, ba subele ka mo
 pele, gore fa a eme madi a se ke a
 rothela gatshe, a ka omeletsa naga.
 Basotho ga ba dumele gore mollo o
 (Konopye) thosetse godimo bosiu, le go
 somola bojang ba ntu go gotsa
 mollo, go thwe go irolla mehga o
 malapa kapa dintu.

Ja lesogana le ^{wa} lala, le bobola,
 banna fa ba file go mo thhola kapa
 lekola ba tla re, "o tla fola. ^{wa} fela
~~fela~~ o se ke ^{wa} ga gala thata ngwana
 monna ke tau o ^{wa} sa ka setu).
 Le fa ba eletsa lesogana le ^{wa} sa
 tiro, bare, "o thhonomela fa o le tirong
 monna ke thhola'atona ere enya e
 s'nie dithhokolo, ke gore ere a senya
 nadi, a elletse fela, a satse a mangwe.

Ja motho a setse sengwe, kgole kapa
 thifa, ~~ja~~ ^{wa} fa malomai, ^(janong) malomai
 a tshwanetse ka tsatsi lengwe a
 romela motogolo sengwe lefa e le
 pitsane kapa kobwa dibata, gore
 a fatholle motogolo a fle a nne a
 sele. Ja go suga ^{wa} letlalo go bitse
 kapa ~~go~~ ^{wa} begela malomai ngwana,
 fa a fatha ke go tla suga thari,
 o romela sethano kapa pitsane, ja
 e tla ba o sugile letlalo kapa thari
~~ja~~ motogolo. Ja mošimane a ka re a
 ile madisona a bona ^{kgudu} a e feta,
 a re a fittha gae a re, "ke bone kgudu
 ka e ~~ga~~ ^{wa} gela nazeng. Prage o tla
 mo tshara a mo tipola ka moretla
 are, ^(wa) o bona kgudu, o e tse o tle o
 begela ba ngalabane, ba tle ba ^{wa} sa
 s'na. Ja monna a ka re ke rua
 kgomo ^{wa} sa sua, a re ke rua engwe ^{wa} sa
 o bona ~~wa~~ motho fela ^{wa} sa gabō a ire
 kgomo tsa gagwe tso tsothe mafisa go
 tona. Go thē banna ga ba tshwane
 ka go tlaetsa dikgomo ka matsogo,
 tsa ba bangwe di motlaka, tsa bangwe
 di a goga. Le fa go thabile kgomo
 Pudi kapa kolobe, go bitse motho
 a thhang a thabile batho. Ba
 bangwe fa ba thabile, nama tsa teng
 di latsa batho, gongwe di se ke
 di ^{wa} sa monate, di bipela batho.

524 K32/27

XIII Melas

S. naosa
C/o H. Bell
ELONG ZIMBABWE
24/1/62 P.O. Rankin's place
over 14/5/2 room

13

Kata ga ^{M)} ~~mfat~~tha ba^{M)}thabi ba dinama
mo meketeng ke Phenyane ^{M)}Maruping
mmina Phuti le Piti Tsiane mmina
Phuti, ba^{M)}heng lebottlane. Ba bang^{M)}
diatla ^{M)}sa bona ga di monate
dinameng. Ja monna ga robete le
mosadi ^{M)}ga gag^{M)}ga ^{M)}ga ^{M)}ga ^{M)}ga
mo^{M)} bosiu a hokota, go ^{M)}ga fetola mosadi
a re, ke mang? a re ke nna ^{M)}gadi
ke romela go tla le ^{M)}trisa itrise
les^{M)} - la ^{M)}annyeu, ke gona monna
a tla bolila le tina. Ja e le motho
ba sa mo thaloganyeng, monna o
tla teta a tshotse tshosa seatleng
gore fa e le sera, a ^{M)}le nasd.

Ja go kgophile lapa ka boloko,
go t^{M)}he ^{M)}erogana le se ke la bo
gata bo le metsi le ka se ke ^{M)}ratata
ke basadi kapa methephana, le fa
mosadi a feela le ^{M)}feela le se ke la
feela ^{M)}naoto a ^{M)}erogana, go t^{M)}he a
ka ^{M)}ga a ^{M)}phonyoga ke nyal^{M)} a ba
lepetota. Ja monna o katile mosadi
o jela ^{M)}kgomo tse pedi metheng ^{M)}ga
Kajeno, e nge e jeta ke banna, e
nge e ^{M)}didimatsa mosadi.

Ja motho a Phantse sebete tase
ga mon^{M)}ana, ga se ohomel^{M)}, fa o
ka se lebella le ^{M)}tina epirima
o Phantse sebete. Sebete se Phanya
batho ba agileng methlabeng.

Ja motho a bolata - a bolata, ke
seputlo seatleng, ke gore seata ke
thunya, o batla mots^{M)}halae, a mmoje
letsogong, seputlo se nape se tshabe.

oo mo boja ka kgojana kapa thaponyana
Ja motho a se^{M)}tse ke monna kapa mosadi
moriri ^{M)}ga gag^{M)}ga ^{M)}ga ^{M)}ga ^{M)}ga
malomatsona, fa malomatsona a sa ^{M)}ga
o romela seng^{M)} kapa kgogo, gore a ka
nna ^{M)}gadi; jana go tla ba ^{M)}ga ^{M)}ga ^{M)}ga
a mo Kutu, janong beriti se floga go ^{M)}ga
Lesea fa le sa no tsala, moriri ^{M)}ga lona o le
t^{M)}vang le tona badimong o Kutu ke
mmelegisi le sa le ^{M)}ga ^{M)}ga ^{M)}ga.

XIV melao

K32/27

U

524

[Ya e le bosiu motho ga a dumella^{wa}
 go kitsa mong^we ka leina, fa emong^we
 a ile motse ng, go th^we fa a ka mo
 kua ka leina, o t^wha mmolaisa
 batho, ke gore t^wha tsa gag^we di ka
 mo lalla tseleng ka dibakala.

[Fa motho a t^wha t^wha, t^wha, fa a le gau^wfi
 le motse e t^wha lent^whana a
 be^w ma pharong a seth^ware, ka go
 ira jalo are o gatisa dij^wo gore
 fa a t^wha gorogelang, a fit^whele dij^wo.
 ke molab o tumileng ga t^wha t^wha
 go tloga t^wha t^wha, le ka jeno
 fa o t^wha t^wha t^wha o t^wha g^wamala
 fa o bona mo mabapi le t^wha
 dit^whare di t^wha mant^wse, he
 t^wha t^wha e t^wha ke baeng t^wha.

[Fa mosadi a t^wha ng^wana monna
 t^wha gag^we o t^wha t^wha di le
 t^wha t^wha ba t^wha le mosadi, a
 i t^wha t^wha a le esi gore mosadi a t^wha t^wha.

[Fa monna a t^wha t^wha ke mosadi
 kapa mosadi a t^wha ke monna,
 phat^who ka mo^w e t^wha t^wha e
 be^w nyaga, fa nyaga e t^wha go
 bit^wha ba gab^w mos^w ba t^wha
 nt^wha dilo t^wha t^wha, fa e le monna
 a na le bo mogol^we, o o t^wha t^wha
 t^wha t^wha t^wha. fa go nt^wha
 phat^who t^wha mat^wlou mat^wla
 mmina k^wena mogatsa kamak^we
 t^wha mmina phuti ko leb^wane
 t^wha mant^wlonono mogol^we
 mat^wlou, ke t^wha t^wha nt^whit^weng
 phat^who t^wha monnag^we, ke gore
 dit^wsal^we, a di t^wha t^wha t^wha.
 Sei^wpu ng^wana t^wha mat^wlou
 ke t^wha a ik^whet^weng dit^wsal^we t^wha
 a dit^wang ka t^wha t^wha.

[Ya e ka re motho, monna kapa
 mosadi a t^wha ka t^wha a bona
 mothala t^wha o k^waboganya
 t^wha, o k^wela mat^whe mo go t^wha,
 ka go ira jalo o rata gore a
 ph^wet^we t^wha a t^wha t^wha le

524

15

X mseti Molao ke gore yonna yo mongwe le yo mongwe
yo mosadi wa gagwe aithudeng a se ka a tsena fa go
leng molwetse, a ba gatella molwetse, le mosadi yo mongwe
le yo mongwe ya mofana kapa ya tlotsweng ke kgwedi.
a se ka a tsena fa go leng molwetse, a ka godisa bolwetse
ba molwetse. Thata thata masjana ga a dumelwa go tsena,
go thwe ba tramaya thata le baretsana le fa ba le
baimana. Molwetse fa a gatilwe ke motho wa mofuta wo,
le go swa a ka nyelela fa go sa bitwa ngaka ka bonaki
ya tla ya gatolla molwetse.

nôga mo tselenq, ke o mong^wke ^{wa} ^{wa}
 melaô ^{wa} bogolo-golo mo ga ^{wa} ^{wa} patlha.
 Fa motho a biledit^wse bolets^w a ts^wka
 kgakala, fa a fit^wha o nna gatshe,
 a lodise maot^w, a ba a anagel^wê ^{wa} ^{wa}
 Pila gore mol^wets^w o thomil^wê jang
 ke bolets^w. Ke gona a fa ^{wa} ^{wa} mogapela,
 a kgona a re, ke bat^w go m^wmona.
 gas jang ^{wa} ^{wa} mo^wki o ^{wa} ^{wa} mo ^{wa} ^{wa} penya
 ka ^{wa} ^{wa} jang, a ^{wa} ^{wa} a bone mol^wets^w. Ja e
 le motho ^{wa} ^{wa} mo^wisa ga a dumell^wê go
 t^wena ka mol^wets^wang, go th^wê a ka mo
 kokotletsa, o ^{wa} ^{wa} nna fela mo nte^w
^{wa} ^{wa} a buise mol^wets^w a le ka ^{wa} ^{wa} jang.
 Go th^wê batho ba basisa ga ba
 ithokomele lefa a ^{wa} ^{wa} lotala mal^wets^w
 a sesadi ga ba ke ba itshaba go
 t^wena bal^wets^wang. Basotho ba re
 Hadi ga e ke ^{wa} ^{wa} ratha motho, fa e
 ratha motho ^{wa} ^{wa} abo e se Hadi fela e
 Tomets^wê ke mong^wke motho.
 Fa lesogana le rata go ^{wa} ^{wa} bogera ga
 le botse motho le th^wka fela, fa le
 litha bogereng, bodikane bo ^{wa} ^{wa} le ^{wa} ^{wa} t^wapa
 ka dit^whufa pele le nna gatshe. Ke
 gona bo ^{wa} ^{wa} le botsisa gore batho ba
 kae gae, ba ^{wa} ^{wa} Phelangang, ja lesogana
 t^wra lona e le kgosi, le rata fa
 t^wag^wê a ^{wa} ^{wa} la ^{wa} ^{wa} la busa, le gona
 kgosi e t^whoga ng^wana ^{wa} ^{wa} lona ^{wa} ^{wa}
 pele, e re, ^{wa} ^{wa} ka boloi mo^wsimane ^{wa} ^{wa} yeo
 a ka mpolaki. ^{wa} ^{wa} t^wra kgosi e th^wkomela
 ditiro t^wra ng^wana t^whata. Ja e nale
 bana ba bantsi e ^{wa} ^{wa} ba t^whatalatsa
 ka metsana, e re fa ba nna ba bot^whe
 ba ka polakana. Ja ng^wana mo^wsimane
 a bat^w tseng^wê kapa go nyala o begela
 mmag^wê pele, go t^whe go th^wê ^{wa} ^{wa} motho
 o ^{wa} ^{wa} boisega, mo gong^wê o kare o
 mo begela a ts^wka le patla a go
 tipola, a re, ^{wa} ^{wa} ga ga o ^{wa} ^{wa} lala mmotlana
 t^whata.